

Preek over Psalm 104:13-15 – Biddag voor gewas en arbeid 2014

Liturgie:

Votum en groet

Zingen: Ps. 127:1,2

Gebed

Schriftlezing: Psalm 104

Zingen: Ps. 104:1,3,4

Tekst: Psalm 104:13-15

Preek

Zingen: Ps. 104:8,9,10

Geloofsbelijdenis

Zingen: Gez. 110:1,2,3,4,5

Gebed

Collecte

Zingen: Ps. 145:1,4,5

Zegen

Gehouden te: Baflo, 12-03-14

Preek

Thema: Gods glorie en onze broodwinning

Gemeente van onze Heer Jezus Christus, broeders en zusters, jongens en meisjes,

1. Vruchtbaar land

"Voor biddag heb ik misschien wel een idee. Iets met vruchtbaarheid van het land, daaraan gekoppeld de vruchtbaarheid in de gemeente en als laatste misschien ieders eigen gaven gekregen van God."

Dat schreef iemand uit de Klankbordgroep prediking in een mailtje. Ik had zelf vorige week even gemaïld waar het in de preken van de komende zondagen over zou gaan, met de vraag om gedachten en ideeën daarover.

"Waar de preek over gaat op biddag weet ik op dit moment nog niet." Dat was vorige week woensdag.

'Iets met vruchtbaarheid van het land, daaraan gekoppeld de vruchtbaarheid in de gemeente...' Met dat idee in mijn hoofd maakte ik een korte zoektocht in de Bijbel. Aan de hand van het zoekwoord 'vruchtbaar'.

Ik vond niet een bijbelgedeelte waarin die beide elementen – vruchtbaarheid van het land en vruchtbaarheid in de gemeente – heel direct aan elkaar verbonden zijn. In een soort gelijkenis of zo. Een paar gedeelten lijken in die richting te wijzen... Daarom heb ik me vooral gefocust op de vruchtbaarheid van het land. Het ging immers om een preek voor biddag. Gewas, arbeid, vruchtbaarheid, Gods zegen, dat zijn elementen die in zo'n biddagpreek aan de orde moeten komen.

Dat bracht mij bij Psalm 104. Daar brengt de dichter in elk geval de vruchtbaarheid van de aarde, van het land ter sprake. Niet sec, of wetenschappelijk. Maar in relatie met de glorie van God, de Schepper. In relatie met de grote werken van de HEER in de schepping. Niet alleen als een actie van God in een ver, niet dateerbaar verleden. Maar in het heden van de dichter en de zangers. Een heden van bewondering voor God en zijn werk.

Daar wil ik vanavond insteken. Ik wil proberen tegen het slot van de preek de vruchtbaarheid van en in de gemeente te verbinden met de vruchtbaarheid van het land. Er zijn, dunkt me, in de Bijbel wel lijnen te trekken. Ik noem alvast twee begrippen: water en Geest; Gods water en Gods Geest of Gods adem, die volgens Psalm 104:30 de aarde een nieuw gelaat geeft.

Ik lees met u nog een keer de tekstverzen, Psalm 104:13-15.

*"13 U bevoeit de bergen vanuit uw hoge zalen,
de aarde wordt verzadigd en vruchtbaar:*

*14 gras laat u groeien voor het vee
en gewassen die de mens moet verbouwen.
Zo zal hij brood winnen uit de aarde*

*15 en wijn die het mensenhart verheugt,
geurige olie die het gelaat doet stralen,*

ja, brood dat het mensenhart versterkt."

2. "God zag dat het zeer goed was."

Het valt mij op dat de vloek uit Genesis 3 in psalm 104 bijna helemaal afwezig is. Alleen in het slot klinkt een herinnering daaraan door. Vers 29:

*"Verberg uw gelaat en zij bezwijken van angst,
ontneem hun de adem en het is met hen gedaan,
dan keren zij terug tot het stof dat zij waren."*

Als wij het op biddag hebben over het nieuwe seizoen, over de groei van de gewassen en over de menselijke arbeid, dan brengen we ook de moeite, die dat meebrengt, ter sprake. De dorens en distels die er groeien, en het zweten voor je brood. Dat is de harde realiteit van het menselijke bestaan op aarde.

Psalm 104 vergeet dat niet helemaal, maar is toch onverbeterlijk positief en vol bewondering voor God en zijn werk.

De dichter van deze psalm gaat als het ware achter Genesis 3 terug naar Genesis 1. Naar het verhaal van God de HEER, die de hemel en de aarde heeft geschapen. De Schepper, die de aarde prachtig vorm gegeven heeft als een schitterende en passende woonplaats voor mens en dier.

"God keek naar alles wat hij had gemaakt en zag dat het zeer goed was."

Deze woorden uit Genesis 1:31 bepalen op de achtergrond de toonzetting van Psalm 104. En de dichter prijst God daarom, heel uitbundig en overtuigend.

"Prijs de HEER, mijn ziel.

HEER, mijn God, hoe groot bent u." (vs. 1)

De dichter legt zijn lied duidelijk naast Genesis 1. Hij kent het scheppingsverhaal en gebruikt het in zijn psalm. Als je beide gedeelten naast elkaar legt, dan zie je de scheppingsdagen in Psalm 104 in volgorde terug komen. Van het geschapen licht op de eerste dag tot en met Gods vreugde over zijn werken op de zevende dag. Vers 31:

*"De luister van de HEER moge eeuwig duren,
laat de HEER zich verheugen in zijn werken."*

Alles wat er is op aarde is het werk van God de Schepper, waarin Hij zich verheugt. Nog steeds, ook na de zondeval van de mens. Hij is niet voor niets bezig met het herstel van alles en het creëren van een nieuwe wereld.

Alles is het werk van God. Je kunt het zo groot niet bedenken: de bergen en dalen; het land en de zee; de wind en de wolken... Het is allemaal door God geschapen.

Alles is het werk van God. Je kunt het zo klein niet bedenken: planten en zaden; vissen en vogels; insecten en bacteriën; atomen en nanodeeltjes... Het is allemaal door God geschapen.

"Hoe talrijk zijn uw werken, HEER.

*Alles hebt u met wijsheid gemaakt,
vol van uw schepselen is de aarde." (vs. 24)*

Ook bij de gewone dingen van het mensenleven is God betrokken. Wat wij krijgen, is Gods gave. Wat je mag eten en drinken bijvoorbeeld. God is betrokken bij het weer en bij gewas en arbeid.

Dat zeggen onze tekstverzen vooral. We zitten daar als het ware bij wat God geschapen heeft op de derde dag.

"God zei: 'Het water onder de hemel moet naar één plaats stromen, zodat er droog land verschijnt.' En zo gebeurde het. Het droge noemde hij aarde, het samengestroomde water noemde hij zee. En God zag dat het goed was. God zei: 'Overal op aarde moet jong groen ontkiemen: zaadvormende planten en allerlei bomen die vruchten dragen met zaad erin.' En zo gebeurde het. De aarde bracht jong groen voort: allerlei zaadvormende planten en allerlei bomen die vruchten droegen met zaad erin. En God zag dat het goed was." (Gen. 1:9-11)

Water, droog land en het groen dat door de aarde voortgebracht wordt. Voor mens en dier. En tot eer van God.

3. Gods waterzolder

U kent, denk ik, wel de uitdrukking: 'Gods water over Gods akker laten lopen.' Dat betekent, dat we de dingen maar op zijn beloop laten. We kunnen er kennelijk geen invloed op uitoefenen en laten het maar komen. Er zit iets van berusting in en ook een besef van afhankelijkheid. We moeten Gods water maar over Gods akker laten lopen.

Psalm 104 heeft het ook – in andere zin – over Gods water, die Hij over zijn akker laat lopen. Nee, letterlijk gebruikt de psalm die term 'Gods water' niet. Maar alles is van God, dus ook het water waarmee Hij de bergen bevoeit en de akkers in de lager geleden gebieden beregent.

God de HEER *"leidt het water van de bronnen door beken, tussen de bergen beweegt het zich voort."* Noem het met een woordspeling Gods leidingwater.

Daarmee lessen zelfs de wilde ezels hun dorst. De tamme ezels en het overige vee natuurlijk ook. En de mensen.

De psalm zingt verder:

*"U bevoeit de bergen vanuit uw hoge zalen,
de aarde wordt verzadigd en vruchtbaar."* (vs. 13)

In de voorstelling van de dichter en de mensen in het Oude Testament heeft God in de hemel een grote waterzolder. Een hemelse watertoren met een immense voorraad aan regenwater, hagel, sneeuw en ijs.

Met dat water uit zijn voorraad bevoeit de HEER de bergen en maakt Hij de aarde vruchtbaar. Vruchtbare grond ontstaat daardoor.

Het beeld van Gods waterzolder snappen we. Regen komt immers altijd van boven.

Het komt voor ons uit de lucht vallen. Voor ons in Nederland wel eens wat te veel.

Als je akker echt van water verzadigd is, ervaar je als boer dat niet als positief. Want je kunt het land niet op met je machines om je werk te doen.

Israël was in Bijbelse tijd een agrarische samenleving. In principe een land vloeiende van melk en honig. Maar ook een land afhankelijk van de regelmatige regen. De vroege en de late regen. Een land dat niet door irrigatiesystemen vruchtbaar

gemaakt wordt, zoals Egypte langs de Nijl. Maar dat bevoeid wordt door God de Schepper met het water van zijn waterzolder. Als de regen uitblijft, verdort het hele land. Er groeit niks en honger staat voor de deur. Denk aan de periode van drie-en-half jaar droogte ten tijde van Elia en Achab. In Israël heeft een boer – zeker een veeboer – het liefst een stuk land waarin ook waterbronnen zijn.

[Mooi Bijbels voorbeeld in Rechters 1:12-15:

"Kaleb beloofde: 'Wie Kirjat-Sefer verovert zal ik mijn dochter Achsa tot vrouw geven.' Otniël, een zoon van Kalebs jongere broer Kenaz, veroverde de stad en kreeg Achsa tot vrouw.

Bij haar aankomst spoorde Achsa hem aan om aan haar vader een stuk vruchtbaar land te vragen. Toen ze van haar ezel was afgestegen, vroeg Kaleb haar wat ze verlangde. 'Geef me toch een geschenk waar ik wat aan heb, 'antwoordde ze. 'U hebt me dit dorre stuk land gegeven, geef me dan ook bronnen.' Hierop gaf Kaleb haar zowel de hoog- als de laaggelegen bronnen."

Het gaat ook hier duidelijk om vruchtbaar land.]

Wat levert het vruchtbaar makende water van God dan op voor het land in de beleving van de psalm?

"Gras laat u groeien voor het vee en gewassen die de mens moet verbouwen. Zo zal hij brood winnen uit de aarde." (vs. 14)

4. Broodwinning

Hier komt de mens al even in beeld, al zitten we nog maar bij de derde scheppingsdag. De aarde is geschapen en vormgegeven als woon- en werkplaats voor de mensen.

De dichter van de psalm verbindt hier Gods glorie en onze broodwinning.

*"Prijs de HEER, mijn ziel.
HEER, mijn God, hoe groot bent u."*

U bent het, die het gras laat groeien voor het vee. U laat gewassen groeien, die de mens moet verbouwen. En zo zal hij, de mens, brood winnen uit de aarde. Er is dus een actieve rol voor de mens weggelegd in zijn broodwinning. Dat is ook de glorie van God.

Broodwinning veronderstelt actieve inzet van de mens, veronderstelt een werkende mens. Die werkende mens komen we tegen in vers 23.

Bij zonsopgang trekken de nachtdieren zich terug in hun holen, de jonge leeuwen bijvoorbeeld. Maar:

"De mensen gaan aan het werk en arbeiden door tot de avond."

Dat is normaal. Dat is ook goed in de ogen van God de Schepper.

Voor ons, in onze samenleving moet werken vooral leuk zijn. Je moet plezier in je werk hebben, vooral als er een aantrekkelijk salaris tegenover staat, waar je leuke dingen van kunt doen. Werken moet voor de mensen in onze tijd een factor voor je geluk zijn.

De psalm zegt: Werken doe je vooral voor je broodwinning, voor je levensonderhoud, om te kunnen eten. Dat betekent soms een harde job. En elke baan heeft zijn minder leuke kanten.

Maar God geeft vruchtbaarheid aan het land en aan je werkvloer. Dat is zijn heerlijkheid. Hier mag je Gods Geest ook aan het werk zien, die je zegent. Gods water op zijn vruchtbare aarde betekent voor ons niet dat de gebraden kippetjes je ongevraagd in de mond vliegen.

God heeft de aarde aan de mensen in beheer gegeven om te bebouwen en te ontplooien. Dat betekent voor de agrarische samenleving van Israël: ploegen, eggen, zaaien, wieden, ... en oogsten.

Op de stippen, in de adempauze zit God, die het groen en de gewassen laat groeien en rijpen. Daar kun je als mens uiteindelijk niets aan doen. Hooguit kun je zorgen dat de omstandigheden zo goed mogelijk zijn en dat je materiaal in orde is. Verder moet je als boer inderdaad Gods water over Gods akker laten lopen, in diepe afhankelijkheid van de Vader in de hemel, die de Schepper is.

Deze God, onze God, is niet de God van de minimale zorg voor zijn mensen. Dat zegt de psalm ook.

Brood en water zijn zeker voor Gods kinderen en Jezus' leerlingen. Dat is duidelijk uit de Bijbel. En de diepe armoede en honger dan, die ook christenen kunnen treffen is alle werelddelen? Waar zijn Gods zorg en zegen dan?

Dat kan een geweldige worsteling zijn voor de gelovigen, arm en rijk.

Brood en water, dat is het allerminste dat God geeft.

In psalm 104 gaat het om meer, zelfs om wat wij luxe dingen zouden noemen.

Brood, wijn en olie.

*"Zo zal hij brood winnen uit de aarde
en wijn die het mensenhart verheugt,
geurige olie die het gelaat doet stralen,
ja, brood dat het mensenhart versterkt."*

Wijn werd in Israël veel verbouwd en dus veel gedronken. Maar het is toch vooral een feestdrank. Denk aan het water-wordt-wijn-wonder van Jezus op de bruiloft te Kana.

Wijn verheugt het hart van mensen, als het met de maat van God gedronken wordt. God geeft dan die vreugde. Alcohol is ook een schepping van God, maar hoe gaan wij mensen daarmee om?

Geurige olie gebruikt de Israëliet om zijn huid te verzorgen. Vooral zijn gezicht tegen uitdroging in de hete zon.

Geurige olie doet het gezicht van mannen en vrouwen stralen. Zo zien ze er goed en verzorgd uit. Het laat zijn zorg en glorie zien. Heeft Hij de mensen niet naar zijn evenbeeld geschapen?

God geniet ervan als je er verzorgd uitziet en blij bent. Je mag er zijn bij Hem!
De vreugde van God weerspiegelt in de vreugde en het stralende gezicht van mensen.

Gods vreugde verbindt zich met mijn vreugde als mens van God. Psalm 104 laat dat zien. Vers 31 en vers 34:

*"De luister van de HEER moge eeuwig duren,
laat de HEER zich verheugen in zijn werken.*

.....

*Moge mijn lofzang de HEER behagen,
zoals ik mijn vreugde vind in hem."*

Je ziet de dichter stralen, bij wijze van spreken. Het nieuwe leven spat van zijn gezicht en bruist uit zijn mond in dit loflied op God de Schepper.

5. Vruchtbare gemeente

Nu kan ik nog wel even de oversteek maken van het vruchtbare land naar de vruchtbare gemeente. Ik kondigde dat in het begin van de preek al even aan. Ik wees al op Gods water en Gods Geest, Gods adem.

En zoals Gods adem de aarde een nieuw gelaat geeft, zo geeft de Gods Geest de mensen een nieuw leven door het geloof in Jezus Christus. Hij sluit je aan op de bron van levend water. Noem het Gods 'levend-water-zolder'.

Bevloeiing en beademing zijn termen die daarbij passen. Zowel bij aarde en akker, als bij gemeente en gelovige. Ze worden er vruchtbaar door. God geeft dat.

Bij mijn zoektocht in de Bijbel naar vruchtbaar land en vruchtbare gemeente stuitte ik op Ezechiël 36. Daar vind je, dunkt me, weliswaar niet in één tekst, maar wel in één hoofdstuk iets van die verbinding.

De HEER zegt tegen de bergen (NB!) van Israël:

"Maar, bergen van Israël, jullie bomen zullen weer uitlopen en vrucht dragen voor mijn volk Israël, want dat zal spoedig terugkeren. Ik zal mij naar jullie toewenden, en jullie zullen weer worden bewerkt en ingezaaid. Ik zal veel mensen op je laten wonen, heel het volk van Israël, en de steden zullen weer worden bewoond, de puinhopen weer worden opgebouwd. Er zullen veel mensen en dieren op je wonen, ze zullen talrijk en vruchtbaar zijn, en jullie zullen weer even dichtbevolkt zijn als in het verleden. Ik zal zorgen dat het jullie beter gaat dan vroeger, en jullie zullen beseffen dat ik de HEER ben." (Ezech. 36:8-11)

En de HEER zegt tegen het volk van Israël:

"Ik zal zuiver water over jullie uitgieten om jullie te reinigen van alles wat onrein is, van al jullie afgoden. Ik zal jullie een nieuw hart en een nieuwe geest geven, ik zal je versteende hart uit je lichaam halen en je er een levend hart voor in de plaats geven." (Ezech. 36:25,26)

Bevloeiide bergen en vruchtbaar land geeft de HEER. Bevloeiide mensen en nieuw, vruchtbaar leven schept Gods Geest.

Merkt u de parallellen?

Gods Geest wil u vruchtbaar maken in een nieuw leven. Gezegend en vruchtbaar in uw dagelijkse werk en broodwinning en vruchtbaar in uw geloof. Dat is geen tegenstelling. Het zijn, als het goed is, geen twee werelden.

Het gaat immers om de glorie, de eer van de ene God, Schepper van alle leven.

"Prijs de HEER, mijn ziel.

Halleluja!"

Amen